

Željko ANIĆ

Porezna uprava provodila je nadzor izgradnje Kuće,

nitko nije imao prigovor na izvješće o utrošenom novcu

Razgovarao:
MARKO CURAČ

Unakani da osvijetlimo sve što se ispriječilo na putu ostvarenja projekta Spomen-kuće A. G. Matoša, u prošlom broju Hrvatskog tjednika objavili smo anketu. Za ovaj broj pripremili smo kronologiju događanja oko obnove Spomen-kuće, takoreći od ideje do dražbe te postavili nekoliko pitanja glavnim akterima spora - Matiči hrvatskoj (predsjedniku prof. e. Stipi Botići) kao ovrhovitelju i Društvu A. G. Matoša (predsjedniku Željku Aniću) kao ovršeniku. Istodobno zamolili smo odgovor od Ministarstva kulture, Vukovarsko-srijemskoj županiji te Općini Tovarnik, kane li iskoristi na dražbi pravo prvokupa Matoševu kuće, budući da je uvedena u registar kulturnog dobra. Sve dobivene odgovore podastiremo čitateljima na uvid.

• **S kakvim osjećajima Društvo Antuna Gustava Matoša i Vi kao nje-**

gov predsjednik, koji je pokrenuo i vodio projekt izgradnje Spomen kuće A. G. Matoša, dočekujete skorašnju javnu dražbu Matoševu rodne kuće?

Ravnodušno. Odavno mi je jasno da u Hrvatskoj, koja već godinama stenje pod jugoslavensko-srpskim režimom Samostalne demokratske srpske stranke, nema mjesta za Matoševu rodnu kuću kao relevantnu kulturnu ustanovu hrvatskoga naroda.

• **Čiji je ovo poraz?**

Ovo je poraz svih nas u Društvu i Odboru za izgradnju, koji više od dva desetljeća radimo na tome da podizanjem nacionalne ustanove u Tovarniku dostojno obilježimo mjesto rođenja hrvatskoga (!) književnika. Svima iz Matice hrvatske koji su tom porazu pridonijeli, Stipi Botići, Zorislavu Lukiću, Đuri Vidmaroviću, Stjepanu Sučiću, Josipu Bratuliću, Damiru Zoriću, Stjepanu Damjanoviću, Igoru Zidiću, Dubravki Oraić Tolić... čestitam na pobjedi. Matica hrvatska je, imajući u vidu tko ju vodi prošlih dvadesetak godina, doista ostvarila trijumf – izdaje. Ova-

kav ishod tek je jedna od svakodnevnih poruka čestitim ljudima da ništa ne poduzimaju u korist bilo kakve hrvatske stvari, da se odmaknu, okane čorava posla, te se po mogućnosti što prije i dalje odsele. Osim toga, Matičina izdaja Bunjevca Antuna Gustava Matoša, koja se ogleda u likvidaciji njegove spomen-kuće u Tovarniku, događa se istovremeno dok Matica srpska uspješno provodi kampanju protiv Hrvata Bunjevaca u Bačkoj, što se očituje uvođenjem u službenu uporabu nepostojećega bunjevačkog jezika. Tako jedna i druga Matica, na objema dunavskim obalama, skladno ostvaruju projekt *srpskoga sveta*.

U izgradnju kuće uložili Vlada RH i Grad Zagreb

• **Je li bilo ikada riječi da Središnjica MH preuzme obnovu Matoševu kuće?**

Središnjica Matice hrvatske, moralno i financijski devastirana pod upravom Zorislava Lukića, koji je u politički i kulturni život došao iz Historijskoga

arhiva u Karlovcu kojim je 30 godina ravnao Đuro Zatezalo, jedan od glavnih tvoraca mita o masovnim zločinima u Jadovnome, nikada nije pokazala takav interes. Uostalom, Matoševa rodna kuća bila je u vlasništvu Matice hrvatske i ona je učinila sve da se riješi i te znamenite kuće hrvatske književnosti i kulture, i svojih članova i svoga ogranka u Tovarniku. U povijesti nacionalnih kulturnih ustanova tako nešto nije zabilježeno.

• **Kako je došlo do spora Ogranka MH i Središnjice MH?**

Do spora je došlo zbog nemogućnosti bivšega Ogranka Matice hrvatske u Tovarniku da vraća pozajmicu Središnjici Matice hrvatske, kojom je kupljena Matoševa rodna kuća za korist i na ime Matice hrvatske, u iznosu od 197.102,38 kn. Središnjica je odbila naš prijedlog za odgodom vraćanja pozajmice i podigla tužbu. Na to smo mi, zbog svoga potraživanja od Matice hrvatske koje nismo ni spominjali niti kanili problematizirati, bili prisiljeni odgovoriti protutužbom. Ta protutužba, uz političku podršku tadašnje Vlade, dala nam je dovoljno vremena da izgradimo spomen-kuću unatoč brojnim opstrukcijama i žestokoj klevetničkoj kampanji Matice hrvatske, koja je uz dva parnična postupka protiv nas pokrenula i dva kaznena postupka koja je pravomoćno izgubila.

• **O kakvoj je klevetničkoj kampanji riječ?**

Za ilustraciju ovdje ću navesti tek jedan drastičan slučaj širenja lažnih optužaba i podmetanja. Akademik Josip Bratulić, bivši predsjednik Matice hrvatske, u e-pošti 31. svibnja 2018. lažno me je optužio za pronevjeru: 'Dali smo kredit. Od toga kredita je živio Anić, ali kuća nije napredovala.' Kao potpisniku Ugovora o dugoročnom kreditu s valutnom klauzulom, Josipu Bratuliću savršeno je poznato kako je samo pet dana nakon realizacije kredita cjelokupni iznos potrošen za kupnju Matoševu rodne kuće, ponavljam – kao vlasništvo Matice hrvatske. Ako je koncilijantni Bratulić bio u stanju takvo što napisati, onda možemo samo zamisliti kakve su sve gadosti govorili i govore ostali iz Matičine uprave.

• **Tko je najviše uložio, donirao novca u izgradnju Matoševu kuće?**

U izgradnju Matoševu spomen-kuće najviše su uložili Vlada Republi-

ke Hrvatske i Grad Zagreb, ukupno 7.530.000,00 kn. Općina Tovarnik, u vrijeme izgradnje pod upravom Marinka Belje, nije uložila ni kune.

• **Kako razumjeti objavu Ministarstva kulture da mu je stalo da se riješe nagomilana dugovanja, završi projekt te da se kuća 'stavi u kulturnu funkciju', a onda se u nastavku kaže 'u skladu sa stvarnim potrebama i mogućnostima zajednice'?**

Ministarstvo kulture prihvatilo je mišljenje Matice hrvatske da je izgradnja Matoševu spomen-kuće megalomanski

Matičina izdaja Bunjevca Antuna Gustava Matoša, koja se ogleda u likvidaciji njegove spomen-kuće u Tovarniku, događa se istovremeno dok Matica srpska uspješno provodi kampanju protiv Hrvata Bunjevaca u Bačkoj, što se očituje uvođenjem u službenu uporabu nepostojećega bunjevačkog jezika

projekt za tu sredinu. Navedenom izjavom Ministarstvo to svoje stajalište jasno potvrđuje.

• **Ministarstvo navodi 'nagomilana dugovanja'. Prema kome?**

To je podmetanje Nine Obuljen Koržinek, koja je prije tri godine preko župana vukovarsko-srijemskoga ultimativno zahtijevala naš izlazak iz projekta. Dakle, Društvo nema nikakvih dugovanja osim, po nepravdnoj presudi, Matiči hrvatskoj. Pri tom naglašavam da je u vrijeme trajanja spora naše potraživanje od Matice hrvatske, koje sud nije uvažio, bilo skoro tri puta veće.

Postupak oko kuće vođen nepošteno

• **Je li proveden financijski nadzor nad utrošenim sredstvima za otkup i obnovu kuće?**

Stalni financijski nadzor provodila je Porezna uprava tijekom izgradnje spomen-kuće, a Vlada i Grad Zagreb nisu imali ni jednu primjedbu na završno izvješće o utrošenom novcu.

• **Koliko je dosad utrošeno novaca u otkup i uređenje Matoševu kuće?**

U projekt je uloženo 11.500.000,00 kn. Tim novcem plaćeni su troškovi izgradnje spomen-kuće i nove rezidencije Družbe sestara Kraljice svijeta, koja je do 2003. bila vlasnik Matoševu rodne kuće, izrada idejne, projektne i izvedbene građevinske dokumentacije, izrada idejnoga rješenja spomen-postava i opremanja spomen-kuće, izrada dokumenta Kuća A. G. Matoša u Tovarniku - strateško planiranje kulturno-turističkog proizvoda, digitalno snimanje Matoševu rukopisne ostavštine, honorari, otkup rukopisa i prvih izdanja A. G. Matoša i drugih hrvatskih književnika, kupnja umjetničkih slika, namještaja, povijesnih zemljovida, starih razglednica, materijalni, putni i ostali troškovi.

• **Koliko bi novaca trebalo za završetak i stavljanje u funkciju Matoševu kuće?**

Za dovršetak građevinsko-obrtničkih radova (keramičarski radovi, postavljanje drvenih i industrijskih podova, izvedba strojaradijskih radova i arhitektonski nadzor), stalnu izložbu spomen-postava i opremanje interijera po idejnom rješenju koje je odobrio Odbor za izgradnju, honorare i troškove provedbe potrebno je osigurati 9.800.000,00 kn. Procjenjujemo da bi obnova i izgradnja tradicionalnoga srijemskoga imanja, koje se nalazi neposredno iza Matoševu rodne kuće, stajala dodatnih 2.100.000,00 kn.

• **Je li proveden nadzor nad obavljenim radovima?**

Građevinski i arhitektonski nadzor rekonstrukcije, izgradnje i dogradnje spomen-kuće obavila je tvrtka Concept iz Vinkovaca. Ako je potrebno, predlažem da dodatnu inspekciju brojanjem ugrađenih cigla obavi Dubravka Oraić Tolić, neupitna stručnjakinja za Matoša

i njegovo djelo u Predsjedništvu Matice hrvatske.

● **Odakle vještaku procjena od 2.900.000 kn, koju navodi sud u zaključku o dražbi?**

Provedena su dvije procjene vrijednosti, obje po vještacima koji nemaju ovlaštenje za procjenu vrijednosti graditeljske baštine. Navedeni iznos, gotovo upola manji od prvotne procjene, dogovoren je kako bi se Matoševa rodna kuća prodala za 1.450.001,00 kuna, približno onoliko koliko ukupno (s troškovima postupka i kamatama) potražuje Matica hrvatska. Drugo vještačenje, provedeno na traženje Općine Tovarnik, izradila je Dinka Benačić, koja ne samo da nije bila u nekretnini nego ju nije vidjela ni izvana jer je pristup objektu tražila tri tjedna nakon izrade procjemenoga elaborata. Doista sramotno!

● **Je li sudski postupak u tom sporu vođen *ex artis* pred mjerodavnim sudovima?**

Površnom analizom presuda u ovom predmetu lako je zaključiti da je postupak vođen nepošteno, po principu *di je šenica, tam je i pravica*. I u ovoj završnoj fazi postupak se vodi na način dostojan brutalnih cestovnih razbojnika. Za sada ostaje nejasno zašto je sutkinja Ana Bosančić prihvatila nezakoniti procjemeni elaborat, koji ne bi smio biti korišten ni za donošenje zaključka o vrijednosti *ćumeza*, a kamoli spomenika kulture neprocjenjive vrijednosti za Hrvate.

Bolje bismo prošli s kamatarima

● **Tko je Društvo pravno zastupao?**

Društvo zastupa predsjednik, a jedno vrijeme zastupao nas je odvjetnik i književnik Lujo Medvidović, koji je

**Ministarstvo kulture
Za probleme je odgovorno Društvo
A. G. Matoša iz Tovarnika**

Za probleme koji su nastali u slučaju spomen-kuće Antuna Gustava Matoša u Tovarniku isključivo su odgovorni Društvo Antuna Gustava Matoša i gospodin Željko Anić. Matičina upravna tijela više puta nudila su dogovorno rješenje na način da Društvo A.G. Matoša vrati iznos koji je posudilo i plati sudske troškove, a da se Matica odrekne dijela pripadajućih joj kamata. Na sastanku u Ministarstvu koji je održan 2019. godine potvrđeno je kako će Matica hrvatska, Ministarstvo, Općina i Županija nastaviti tražiti zakonski utemeljeno rješenje kako bi se omogućio završetak obnove i kako bi se Spomen kuća Antuna Gustava Matoša - kulturni centar u Tovarniku što prije stavio u funkciju. Ministarstvo podržava prijedlog da Općina Tovarnik koja ima prvenstvo u ostvarenju prava prvokupa očituje svoju namjeru. Također, Ministarstvo podržava tripartitno financiranje otkupa objekta (država kroz nadležna tijela, Županija i Općina sukladno mogućnostima), čime Općina postaje pravni vlasnik 1/1. Ministarstvo je suglasno da upravljanje objektom preuzme javna ustanova koju bi osnovali Općina i Županija te zajednički sudjelovali u upravljačkim pravima. Također, Ministarstvo izražava spremnost da svojim investicijskim mjerama sudjeluje u dovršenju i uređenju objekta te programskim mjerama dugoročno sudjeluje u budućim kulturnim aktivnostima kuće Antuna Gustava Matoša.

prije osam godina izmasakriran u svome uredu. Pravne savjete pružali su nam odvjetnici Milan Vuković i Ante Vukorepa.

● **Što su glavni razlozi svemu što se sa strane može nazvati – velikom kompromitacijom?**

Da kojim slučajem Maticu hrvatsku vode ljudi poput Petra Šegedina, Vinka Nikolića, Vlatka Pavletića, Dubravka Jelčića, Vlade Gotovca, Stjepana Babića, duboko sam uvjeren da bi bili ponosni na nas matičare koji su se prihvatili takvog pothvata, a Matoševo dragocjeno nasljeđe odavno bi bilo udomljeno u Matičinoj utvrdi u Tovarniku. Formalni razlog spora novčano je potraživanje Matice hrvatske. Međutim, ispod površine kriju se stvarni razlozi zbog kojih Matica hrvatska, uz punu podršku Mini-

starstva kulture, protiv Društva i Odbora za izgradnju vodi nečuvenu klevetničku kampanju koja je imala i ima dva osnovna cilja: onemogućiti povrat pozajmice

Matoševa rodna kuća bila je u vlasništvu Matice hrvatske i ona je učinila sve da se riješi i te značajne kuće hrvatske književnosti i kulture, i svojih članova, i svoga ogranka u Tovarniku. U povijesti nacionalnih kulturnih ustanova takvo što nije zabilježeno

te na osnovi toga spriječiti završetak projekta onako kako je zamišljen. Zavidnim i zlobnim ljudima u Matici hr-

vatskoj nikako nije odgovaralo da ondje neki hrvatski branitelji, do jučer prognanici, vode tako veliku kapitalnu investiciju. Naime, nijedan ogranak Matice hrvatske nema u svome vlasništvu nekretninu, a pogotovo ne spomenik kulture. Od svoga postanka Matica hrvatska, osim podizanja sjedišta, nije vodila nijedan kapitalni projekt izgradnje. Sve to diglo je na noge utjecajne jalnuše u upravnim tijelima Matice hrvatske, prije svih Stjepana Sučića, do prije tri godine tajnika za ogranke. Uoči 140. godišnjice Matoševa rođenja, 2012., bili smo na korak do konačnoga dogovora s Ministarstvom kulture i Gradom Zagrebom o financiranju završetka izgradnje i opremanja spomen-kuće. Dogovor je propao jer su ga predstavnici Matice hrvatske minirali iako su znali da time miniraju i naš povrat nikad osporavannoga duga. Matica hrvatska je na naš višak lojalnosti odgovorila bjesomučnim progonom, svakojakim podmetanjima, lažnim optužbama za pronevjeru i krađu novca i sl. Mnogo toga razotkrilo se na sastanku s članovima Predsjedništva u Palači Matice hrvatske, 27. lipnja 2014.

● **Što se razotkrilo?**

Gospodarski tajnik Damir Zorić tada nam je otvoreno rekao kako novac nije problem i kako taj iznos Matiči ne predstavlja nikakav problem. Pri tom nam je izričito rekao kako Društvo i Odbor za izgradnju ne će preživjeti tih dana izabranu upravu. Tek izabrani predsjednik Stjepan Damjanović i potpredsjednik Stipe Botica to su, u znak prihvatanja, prešutjeli. Bolje bismo prošli s kamatarima.

● **Vidite li izlaz iz ove situacije?**

Uvijek postoji izlaz. Za početak pozivam Maticu hrvatsku da, zbog materijalne štete koju nam je nanijela u iznosu ne manjem od 20.000.000,00 kn, i nemjerljive štete koju je ovakvim svojim postupanjem prouzročila hrvatskoj kulturi i hrvatskim nacionalnim interesima, ovdje u Tovarniku javno objavi odluku o obustavljanju ovršnoga postupaka te se tako izvuče iz najvećega skandala u svojoj 179 godina dugoj povijesti, u koji je upala zbog jala, zlobe i katastrofalne političke nepromišljenosti nekolicine svojih dužnosnika.

**Kronologija događanja oko obnove
Matoševa rodne kuće u Tovarniku**

- 13. 6. 1998. Prilikom otkrivanja spomen-ploče na Matoševoj kući predsjednik Ogranka Matice hrvatske Tovarnik Željko Anić predložio da se u njoj uredi Matoševa spomen-soba i Hrvatska čitaonica, osnovane 1894.
- 14. 6. 1999. Održana prva sjednica Odbora za uređenje kuće Antuna Gustava Matoša pod predsjedanjem akademika Dragutina Tadijanovića.
- 13. 3. 2002. Matica hrvatska podigla kredit u iznosu od 26. 844,00 eura za korist Ogranka Matice hrvatske Tovarnik, radi stjecanja vlasništva nad Matoševom rodnom kućom.
- 10. 6. 2002. Provedbom ugovora o zamjeni nekretnina između Družbe sestara Kraljice Svijeta i Ogranka Matice hrvatske Tovarnik, Ogranak, odnosno Matica hrvatska, postaje vlasnikom Matoševa rodne kuće.
- 16. 12. 2003. Ogranak Matice hrvatske Tovarnik obavijestio Predsjedništvo Matice hrvatske da zbog bojkota mjesnih i područnih vlasti nije u mogućnosti otplaćivati pristigle anuitete.
- 23. 4. 2004. Na sjednici Glavnoga odbora bezuspješno zatražena odgoda otplate i odustajanje od najavljene tužbe.
- 4. 5. 2004. Matica hrvatska podnijela tužbu protiv Ogranka Matice hrvatske zbog neplaćene prve, od četiri rate kredita, u iznosu od 70.446,79 kuna.
- 7. 3. 2005. Dogovoreno da će Grad Zagreb financirati projekt obnove i izgradnje Matoševa spomen-kuće u iznosu od 50 posto potrebnih sredstava.
- 7. 5. 2005. Osnovano je Društvo Antuna Gustava Matoša.
- 19. 2. 2008. Predsjednik hrvatske Vlade, dr. sc. Ivo Sanader, posjetio je Matoševu rodnou kuću.
- 21. 2. 2008. Vlada donijela Odluku o osnivanju Povjerenstva za rekonstrukciju i izgradnju Spomen-kuće Antuna Gustava Matoša u Tovarniku s ministrom Petrom Čobankovićem na čelu.
- 13. 6. 2008. Potpisan Ugovor o sufinanciranju i korištenju sredstava za projekt rekonstrukcije, izgradnje i opremanja Spomen-kuće Antuna Gustava Matoša u Tovarniku. Ugovor su potpisali Petar Čobanković u ime hrvatske Vlade, Milan Bandić u ime Grada Zagreba i Željko Anić u ime Društva A. G. Matoša. Vrijednost ugovora je 7.530.000,00 kuna.
- 7. 4. 2014. Presudom Županijskoga suda u Vukovaru odbijena žalba Društva A. G. Matoša Postala pravomoćnom presuda Općinskoga suda u Vukovaru, od 25. 1. 2012., o podmirjenju duga Matici hrvatskoj.

- 9. 9. 2016. Vrhovni sud RH odbio kao neosnovanu reviziju na presudu Županijskoga suda, što Matici hrvatskoj omogućuje ovrhu nad Matoševom rodnou kućom.
- 3. 5. 2017. Rješenjem Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture Matoševa spomen-kuća dobila svojstvo kulturnoga dobra.
- 14. 6. 2017. Predsjedništvo Matice hrvatske odbilo razgovor s predstavnicima Društva i Odbora za izgradnju kuće te sve pismene prijedloge o namirenju Matičinih potraživanja. Pismo su potpisali članovi Odbora za izgradnju: akademik Dubravko Jelčić, Hrvoje Hiltrec, dr. sc. Ivica Matičević, akademikinja Dubravka Oraić Tolić, Josip Pavičić i Željko Anić.
- 27. 9. 2017. Na Općinskom sudu u Vukovaru održana rasprava oko utvrđivanja vrijednosti nekretnine, vrijednost nekretnine procijenjena je na 5.004.000,00 kuna
- 13. 3. 2018. Društvo hrvatskih književnika prihvatilo izjavu o Matoševoj rodnou kući u kojoj se navodi kako se prije nekoliko godina stalo s obnovom Matoševa kuće iz razloga koji nisu na čast nikome, a ni cijelou Hrvatskoj.
- 20. 3. 2018. Posredovanjem župana Bože Galića, održan sastanak predstavnika Matice hrvatske i Društva A. G. Matoša u svrhu pronalaska rješenja za nastavak radova i završetak Spomen-kuće. Akademik Stjepan Damjanović, predsjednik Matice, izjavio da će Matica povući tužbu kad joj na račun bude uplaćeno 500.000,00 kuna.
- 15. 1. 2019. Ministarstvo kulture izvijestilo kako postoji volja Općine, Vukovarsko-srijemske županije i Ministarstva da se iskoristi pravo prvokupa u javnoj dražbi Matoševa kuće. Na sastanak nije pozvano Društvo A. G. Matoša.
- 16. 1. 2019. Općinski sud u Vukovaru na prvoj javnoj dražbi Matoševa rodne kuće donio rješenje o odgodi ročišta o dražbi radi provedbe postupka prvokupa.
- 23. 5. 2019. Načelnica općine Tovarnik zatražila od Općinskoga suda u Vukovaru novu procjenu Matoševa kuće, zbog protoka vremena od procjene nekretnine, općega stanja nekretnine i s obzirom da je procijenjena vrijednost nekretnine visoka.
- 1. 4. 2021. Općinski sud u Vukovaru, izvan ročišta, utvrdio vrijednost nekretnine, u iznosu od 2. 900.000, 00 kuna te zaključio da će biti prodana na usmenou javnou dražbi, 11. 5. 2021. godine u 10 sati.

**Vukovarsko-srijemska županija
Projekt Matoševa kuće ne smije propasti**

Vukovarsko - srijemska županija je upoznata s dugogodišnjom problematikou rješavanja statusa Matoševa kuće u Tovarniku. Svakako smo stajališta da projekt Matoševa kuće, zbog svega što Matoš znači u hrvatskoj književnosti i nacionalnoj povijesti, ne smije propasti, mora se realizirati. Vukovarsko - srijemska županija je u pregovorima s Ministarstvom kulture oko rješavanja ovoga problema, te se nadamo da ćemo u najskorijem roku pronaći racionalno rješenje kojim će biti zadovoljni svi dionici uključeni u rješavanje ove problematike